

FRAKTIE DS'70
Binnenhof 1a
's-Gravenhage
tel.070-61 49 11

EMBARGO TOT ZATERDAG 17 NOVEMBER 1979
=====

REDE VAN RUUD NIJHOF, LID TWEEDE KAMER DS'70

voor het Congres op

zaterdag 17 november 1979 te Eindhoven

HET POST-CONFESSIONELE TIJDPERK; EEN MULTICULTURELE SAMEN-
LEIVING

DS'70 heeft altijd een actieve aandacht gehad voor het bevolkingsvraagstuk. De demografische ontwikkelingen waar wij sinds het midden der zestiger jaren mee geconfronteerd worden bieden een fascinerend panorama en hebben een enorme impact aan culturele veranderingen. Wij staan, wat betreft de verandering van een aantal traditionele normen en waarden, aan de vooravond van de overgang naar een post-confessioneel tijdperk: minder traditionele huwelijken, een groeiend echtscheidingspercentage, minder 'gedwongen huwelijken', meer niet-huwelijkse relaties, minder kinderen per vrouw, meer kinderloze huwelijken/relaties, atomisering van de samenleving.

Bevolkingssamenstelling

Voorts zien wij een vertraging van de bevolkingsgroei en een toenemende vergrijzing. Het aantal gebortten ligt op dit moment 25% lager dan het vervangingspercentage van de oudergeneratie. Over ca 50 jaar is één op de vijf Nederlanders 65-plusser, maar dat zijn dan andere ouderen dan die van nu. Dit door het verhoogde scholingsniveau, de meer geëmancipeerde positie van de vrouw, een andere kijk op het huwelijk, het wegvallen van bepaalde sociale verbanden en de afvlakking van de dominerende positie van de huidige jeugdcultuur. Er zijn meer factoren die leiden tot een sterke wijziging van de bevolkingssamenstelling.

Het geboortecijfer onder culturele minderheden ligt stukken hoger dan onder de autochtone bevolking. Verder is er na de vijftiger jaren sprake geweest van een vestigingsoverschot bij de balans immigratie-emigratie in de afgelopen jaren lag dit gemiddeld op ca 20 000 p.jaar

doch in de jaren '71 en '75 lag dit 10 resp. 60 000 boven het gemiddelde hetgeen verband hield met het onafhankelijk worden van Suriname. Sinds '77 is dit cijfer wederom stijgende. Met betrekking tot de immigratie-emigratie-balans nog het volgende cijfer. In de jaren vijftig zijn in totaal ongeveer 500 000 Nederlanders geëmigreerd. In de jaren 60 (vooral de tweede helft) en in de jaren 70 is een hoger aantal mensen van buiten Nederland naar Nederland gekomen (Surinamers, Antillianen, Mediteranen, E.E.G.-landen, 'illegalen'). Nederland is een multiculturele samenleving geworden, vergelijkbaar met bijvoorbeeld de V.S. Recent sprak de Minister van CRM, mevrouw Gardeniers, de verwachting uit dat dit in een paar jaar zou zijn uitgegroeid tot een miljoen, vooral door gezinshereniging.

Het Kabinet als futurologische blindganger

Welk beleid nu stelt de overheid hier tegenover ? Er zijn enige rapporten uitgebracht, zoals dat van de Staatscommissie Bevolkingsvraagstuk en van de W.R.R. Als doelstelling wordt in deze rapporten gekozen voor stabilisatie van de bevolkingsomvang. Beleidsmaatregelen zijn echter nauwelijks genomen. Het Kabinet Van Agt kiest - evenals het voorgaande Kabinet Den Uyl - kennelijk voor de rol van futurologische blindganger. Er valt slechts één positief punt te constateren : het extra bedrag van 125 miljoen dat het Kabinet Van Agt dit jaar heeft uitgetrokken voor de culturele minderheden.

Vergrijzing

Belangrijk is dat de overheid in haar beleid tijdig rekening houdt met de toenemende vergrijzing. Ik denk dan aan de financieringsproblematiek van allerlei voorzieningen en de pensioenproblematiek zelf. Voorts de noodzakelijke wijzigingen in het patroon van bejaarden- en verpleeghuizen. Meer ruimte is dan noodzakelijk voor privacy en onafhankelijkheid. In de toekomst zullen er in de regio voldoende opvangmogelijkheden moeten zijn. Naarmate de levensavond langer wordt, dient ook meer aandacht te worden besteed aan de kwaliteit daarvan en vooral ook aan het behouden van kwaliteit (beweging, eetgewoonten, geestelijke spankracht). Daarom is door DS'70 bij de begroting Volksgezondheid vorig jaar gepleit voor uitbouw van het specialisme gerontologie en geriatrie. Waar wij in de komende jaren ieder jaar sterker met deze problematiek worden geconfronteerd zullen meer beleidsmaatregelen in gang moeten worden gezet. Het behoort tot de taken van het Nederlands Instituut voor Gerontologie te komen tot een inventarisatie van de te verwachten knelpunten in de zorgsector en het opstellen van een beleidsplan om deze op te vangen.

Wij leven in een maatschappij van organisaties. Het individu is vaak machteloos. De hulpverlening aan diverse groepen leidt door haar professionalisering vaak tot nieuwe vormen van afhankelijkheid en functioneren als compensatie - soms zelfs legitimatie - voor het wegvallen van sociale verbanden en plichten. Promotie van de mens tot medemens - wij behoren inderdaad de hoeder van onze broeder te zijn, ook in de sector van de ouder wordende mens - is daarom van essentieel belang in de sociale democratie die DS'70 voor ogen staat. Voorts eerherstel van de positie van de vrijwilliger.

Culturele minderheden

In het laatste nummer van ons 'Buitenhof' is ingegaan op het vraagstuk van de buitenlandse werknemers. Ik wil daar nu kort over zijn. De kern van onze opstelling is dat Nederland geen neo-kolonisatie behoort te bedrijven. Zuid Afrika heeft een zwart proletariaat; Nederland importeert het. Dat verwerpt DS'70. Nederlanders moeten hun eigen boontjes doppen. Het is interessant te zien hoe in het enkele maanden geleden verschenen proefschrift van dr. J.A.M.Heyke de DS'70 visie nog eens bevestigd wordt. Door de grote toestroom van buitenlanders is de beloning voor ongeschoold, zwaar vuil werk kunstmatig laag gehouden. Zonder deze ontwikkeling zou er wel sprake zijn geweest van een verbeterde loonstructuur omdat dan de schaarste verhoudingen op de arbeidsmarkt hun opkrikkende invloed hadden kunnen uitoefenen. De ontstane situatie is er tevens debet aan dat een vertragende invloed is uitgeoefend op de sanering en herstructurering van bedrijfstakken waar verhoudingsgewijs veel ongeschoolden werken (te tiel, leer, papier, schoenfabriek etc.). Het opbouwen van bepaalde industrieën is daardoor in hun landen niet voldoende van de grond gekomen. Twee kernpunten ten aanzien waarvan DS'70 altijd een tegengestelde ontwikkeling bepleit heeft internationale herstructurering en herziening functieclassificatie juist voor deze categorieën van werkers. Apart noem ik hier nog de zg. tweede generatie-problematiek. In de meest gevoelige levensfase verkeren de kinderen van buitenlandse werknemers in een contrastsituatie tussen de cultuur thuis (bepaald door het land van herkomst) en het Nederlandse cultuurpatroon (de school, de buurt). Sociologisch zowel als pedagogisch een bron van spanning. Vaak wordt deze problematiek nog verscherpt doordat zich met name in de grote steden concentraties van culturele minderheden bevinden in de oudere stadswijken. Op de scholen in deze wijken vormt het autochtone kind een 'nieuwe minderheid'. Dat is de reden dat ik de afgelopen jaren met name bij de behandeling van de Onderwijsbegroting gepleit heb voor een royaal extra faciliteitenbeleid voor deze groep in zowel het basis- als het voortgezet onderwijs. Door mevrouw Ginjaar (VVD), de heer Dees (CDA) en ondergetekende werd daartoe bij de behandeling van de begroting een amendement ingediend dat werd aangenomen. Dit extra faciliteitenbeleid dreigde overigens onder Van Kemenade in '77 abrupt afgebroken te worden, hetgeen langs voornoemde weg is voorkomen.

Surinaamse exodus - uniek in de wereld

Een enkel woord nog in het kader van ons onderwerp 'het bevolkingsvraagstuk', bij de ontwikkelingen rond Suriname. In het boekje 'De kleine stappen van het Kabinet Den Uyl' (1978) noemt Den Uyl in antwoord op de vraag wat hij als het grootste succes ziet van zijn beleidsperiode de dekolonisatie van Suriname. Een vreemd succes. Op het moment dat Suriname zelfstandig werd ('75) was ca 1/3 van de in Suriname geboren bevolking naar het oud-koloniale moederland Nederland geëmigreerd. Dat wil zeggen in concrete cijfers, dat er zo'n 170 000 Surinamers in Nederland waren en 265 000 in Suriname zelf.

Er is geen ontwikkelingsland of oud-kolonie in de wereld te vinden, die dit bij het verkrijgen van zijn onafhankelijkheid is overkomen. Een sprekender illustratie van falend beleid is dunkt mij niet mogelijk.

Deze ontwikkeling heeft, zoals wij op dit moment regelmatig in de pers kunnen lezen, uiterst zorgelijke gevolgen voor de Surinaamse economie. De voorzitter van de Vereniging Surinaams Bedrijfsleven, de heer F. Barends, acht dan ook de tijd gekomen, dat de Surinaamse overheid iets gaat doen om de emigratie van Surinamers naar Nederland te beperken. Dit omdat de gevolgen hiervan overal merkbaar worden in Suriname. Als voorbeeld noemde hij het bedrijf Suralco, waar nu 4500 mensen werken. Wekelijks nemen hier 40 tot 50 geschoolde werknemers ontslag, vaak na een dienstverband van meer dan 20 jaar, voor vertrek naar Nederland (Trouw 29/10).

De heer Thomas van Genderen, directeur van het Scholingsinstituut voor de Vakbeweging in Suriname, signaleerde op 11 november jl., dat de massale trek van Surinamers naar Nederland grote economische consequenties voor Suriname met zich meebrengt. Er ontstaat een tekort aan geschoolde krachten en dat is funest voor de ontwikkeling van Suriname. Suriname zal op den duur aangewezen zijn op gastarbeiders. Verder hekelde de SIVIS-directeur het feit - ik citeer - 'dat de jongeren geen lichamelijke arbeid willen verrichten, maar liever naar Nederland vertrekken, waar zij zonder te werken geld ontvangen' (Trouw 12/11).

Kennelijk prevaleert in een substantieel aantal gevallen het individueel economisch motief boven de loyaliteit en identificatie met het eigen ontwikkelingsland in opbouw; een vraagstuk van moraal en moreel.

Op grond van deze voor Suriname verontrustende ontwikkelingen heeft DS'70 alweer een half jaar geleden en meer recent vragen gesteld aan de bewindslieden van Binnenlandse Zaken, Justitie en Ontwikkelingssamenwerking. Er dient overleg te komen tussen de Surinaamse en Nederlandse overheid waardoor dit emigratievraagstuk wordt opgelost. Ik meen dat de situatie dermate ernstig is dat indien de bewindslieden niet snel met een adequaat antwoord komen ik overweeg de betrokkenen hierover te interpellieren.

Werkloosheid als organisatorisch vraagstuk

Bij de debatten over Bestek'81, het arbeidsvoorwaardenbeleid enz. is door DS'70 uitvoerig uiteengezet hoe naar haar oordeel de werkloosheid opgelost kan worden. Een der meest centrale punten van beleid daarbij is wel dat de besluitvorming over het inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid onder het primaat van het parlement gebracht dient te worden - de keuze voor een beheerste inkomensontwikkeling - en dat daarmee corporatieve trekken in de besluitvorming weggesneden dienen te worden. De overheid mag omwille van de werkgelegenheid niet tolereren dat centrale beleidsdoelstellingen door werkgevers en/of werknemers onderuit worden gehaald. Het is mijn vaste overtuiging, dat Van den Doel, De Galan en Tinbergen alsook DS'70 met hun pleidooien voor een beheerste inkomensontwikkeling in de toekomst het gelijk aan hun zijde zullen krijgen.

De eerste tekenen wijzen daar al op. Het uur der waarheid lijkt dicht genaderd nu Minister Albeda in een brief van november jl. de werkgevers en werknemers duidelijk heeft gemaakt, dat een inkomensontwikkeling die de raming uit de Miljoenennota 1980 overschrijdt niet te zullen aanvaarden. Mutaties in de premies en/of belastingsector - eerder bepleit door DS'70 - zijn dan onvermijdelijk. De matigingsbereidheid - vooral bij de FNV - is onvoldoende.

In zijn brief constateert Minister Albeda dat er een paradoxale situatie is ontstaan : de werkloosheid onder mannen neemt geleidelijk af en in nog steeds (ten onrechte) als 'mannenberoepen' gedoodverfde beroepen neemt het tekort aan arbeidskrachten toe, terwijl de werkloosheid onder vrouwen sterk stijgt. De tekorten op verschillende plaatsen kunnen leiden tot ongewenste loonstijgingen met het gevaar van een te hoge algemene loonstijging door zowel olievlekwerking als de koppingsmechanismen.

Iedere gulden in de particuliere sector kost de overheid 80 cent voor ambtenaren en uitkeringsgerechtigden. Dit brengt ons bij het arbeidsmarktbeleid : werkloosheid als organisatorisch vraagstuk. DS'70 bepleit hier, zoals eerder uiteengezet, een selectief herzien van de functieclassificatie. In de huidige CAO's zijn de schaarsteverhoudingen op de arbeidsmarkt niet goed verdisconteerd. Er is in dit kader samenhang tussen het bevolkingsvraagstuk (buitenlandse werknemers) en het werkgelegenheidsvraagstuk. Voorts is verruiming van het begrip passende arbeid noodzakelijk. Een nuttig idee zou verder kunnen zijn om in sectoren waar werktijdverkorting aan de orde is wegens inkrimping e.d. de verkorting van werktijd verplicht te besteden aan om- of bijscholing, om de kansen op werk in andere sectoren te vergroten. In het algemeen dient de overheid hier een actiever beleid te voeren en meer voorzieningen te treffen.

Inkomensgarantie en maatschappelijke tegenprestatie

In het voorgaande werd de werkloosheid als organisatorisch vraagstuk binnen traditionele kaders behandeld. Het is echter de vraag of we er langs deze weg uitkomen.

Mijn stelling is dat zolang er sprake is van schaarste, van maatschappelijke behoeften, men niet kan volhouden dat er geen werk is. Er liggen vele maatschappelijke taken braak : hulpverlening aan bejaarden, gezinsverzorging, club- en buurthuiswerk, taalonderwijs aan buitenlandse werknemers, onderhoud natuur en monumenten, innovatie, gezondheidszorg, sportbeoefening, impopulair werk, teveel om op te noemen, terwijl anderzijds velen gedwongen zijn werkloos aan de kant te staan. Het is deze uitdaging waarop de politiek een antwoord dient te vinden !

Men dient zich wel te realiseren dat op dit moment noch het Kabinet Van Agt noch Den Uyl hiervoor ook maar een begin van een oplossing heeft. Het door Den Uyl nog bij de Miljoenennota 1980 ingediende alternatief gaat uit van - zegge en schrijve - 17 500 arbeidsplaatsen meer dan Van Agt te bieden heeft ; een druppel op de gloeiende plaat. Belangrijk genoeg om eens even bij stil te staan als we spreken over beleids marges tussen regering en oppositie.

State concludeerde CDA-grondspecialist prof.mr.P.de Haan dat gekozen was voor een volstreekte nieuwe variant gebruikswaarde-minus. De boer in de tang genomen, want die categorie betreft het in hoofdzaak. Niet op grond van een politieke keuze, maar uit incompetentie. Inmiddels heeft de Raad van State haar advies uitgebracht, dat volstrekt vernietigend was. In het regeerakkoord CDA-VVD wordt uitgegaan van verkeerswaarde-minus ; in het regeerakkoord CDA-PvdA-D'66 gebruikswaarde-plus. Het Kabinet Van Agt is dus nog onder het regeerakkoord CDA/PvdA gaan zitten ! Minister De Ruiter, vaak geprezen om Van Agt te misprijzen, zo kun je ook vooruit komen in de politiek, samen met medeondertekenaars Van der Stee af.

Als het Kabinet in dit tempo op deze krakkemikkige wijze doorgaat met de behandeling van dit belangrijke onderwerp zal een volgend Kabinet het moeten oplossen om er eventueel - dat hangt af van de samenstelling - opnieuw over te vallen. DS'70 dringt aan op spoed bij het indienen van een nieuw w.o. Onze politieke keuze is duidelijk : gebruikswaarde-plus. De 'plus' staat met name voor situaties waarin sprake is van zg. negatieve ontwikkelingschade voor de eigenaar. Dit omdat bepaalde investeringen en daardoor waardevermeerdering van de grond achterwege moesten blijven in het zicht van onteigening.

Modernisering kernbewapening : met het CDA uit en de VVD
thuis

Niet alleen grondpolitiek is belangrijk, ook de verdediging van grond. Vorige week is in de Kamer uitvoerig gedebatteerd over het vraagstuk van de modernisering van de kernwapens : de vraag of en zoja welk antwoord de NAVO moet geven op de voortdurende uitbreiding van de vanuit de USSR op West Europa gerichte SS 20 en Backfire. De Kamer was over dit onderwerp sterk verdeeld. De PvdA viel bij de stemmingen maar liefst in drie delen uiteen een minderheid bestaande uit één lid Oud Minister Van der Stoel, een tweede minderheid van 13 leden 'atoompacifisten'. Interessante observatie: onder hen bevonden zich geen defensie of buitenlandse zaken specialisten en-op Poppe en Van Ooyenna-betrof het allemaal zg. 'back-benchers' van de fractie. Politiek standpunt en overlevingskans in de politiek - zie de laatste Partijraad van de PvdA over deze aangelegenheid - willen nog wel eens samenhangen. Tenslotte een meerderheid van 39 leden, die koos voor het standpunt : eerst onderhandelen ; géén besluit tot productie en stationering van Pershing II en Cruise Missile.

Het blijft daarbij een vreemde zaak dat een partij als de PvdA, die in de binnenlandse politiek uiterst machtsbewust moet worden genoemd, denk aan de gebiologeerdheid met discussies over meerderheidsstrategieën e.d., zodra het om vraagstukken over de grens gaat kiest voor onderhandelen zonder machtsbasis. Het CDA (met uitzondering van de atoompacifisten De Boer en Borgman) was homogeen de VVD ook. Zij het dat de beide coalitiepartners wel ieder een duidelijk verschillend standpunt innamen. CDA voor productie, maar tegen een besluit over stationering; VVD wilde een besluit zowel over het eerste als het tweede.

D'66 droeg bij aan de duidelijkheid door eerst voor een motie te stemmen, om later te verklaren dat ze tegen had willen stemmen.

Traditiegetrouw bij debatten als deze werden de diverse moties verworpen, zodat Minister Scholten zich in het NAVO-overleg 13 en 14 november jl. formeel vrij kon opstellen. Feitelijk echter niet, omdat hij uiteraard rekening dient te houden met de standpunten van de coalitiepartners. Aangezien die uiteenliepen werd cynisch opgemerkt : Scholten vertrekt met het CDA-standpunt, om met het VVD-standpunt terug te keren.

Het CDA zal dat wel veel kommer geven maar geen onoverkomelijk probleem : bij het door de knieën gaan is er geen partij die het CDA in ervaring kan overtroeven.

Minister Scholten heeft het CDA-standpunt in het NATO-overleg niet gehonoreerd gekregen. De vraag is nu welk eindstandpunt neemt het Kabinet in in december en wat is de reactie van de Kamer hierop. De Minister heeft toegezegd zich niet onvoorwaardelijk aan een NAVO-besluit te zullen binden. Een van de voorwaarden is - daar bestaat binnen de Kamer goeddeels consensus over - dat eerst SALT T door de Amerikaanse Senaat geratificeerd wordt. Dit valt eind januari te verwachten. Een tweede voorwaarde is dat Nederland bij deelname aan het moderniseringsprogramma andere nucleaire taken wil aanpassen (verminderen; de zg. nuloptie). Derde - meest cruciale punt - in de woorden van Minister Scholten is dat 'een feitelijke stationering' afhankelijk is van het overleg over wapenbeheersing.

Zou de USSR bereid zijn tot vermindering van met name de SS 20, dan zou stationering niet effectief behoeven te worden. Deze formule lijkt een escape te bieden voor het CDA, die voorspelling waag ik er op. Dit hoewel het CDA op dit moment meer vraagt, nl. niet alleen geen feitelijke stationering, maar ook niet het uitspreken van de principiële bereidheid daartoe.

Het DS'70 standpunt in dit belangrijke vraagstuk is als volgt geweest : een politiek en strategisch evenwicht in de wereld is nog steeds de enige mogelijkheid vrede en veiligheid te verzekeren. Het is historisch gesproken van groot belang dat wat het Westen aangaat er al bijna 35 jaar lang geen oorlog is geweest in de alliantieregio (NAVO). Dit is het sterkste argument voor het bestaansrecht van de NAVO. In het debat heeft DS'70 gekozen voor een model van besluitvorming, waarbij tussen de verschillende fasen die in het besluitvormingsproces over modernisering van de kernwapens kunnen worden onderscheiden, intervallen zijn die zich lenen voor onderhandelingen met de USSR. Dat betekent een keuze voor een procedure die meer is dan alleen onderhandelen (PvdA, D'66); het is een keuze voor onderhandelen vanuit een zekere, ook categorale (middellange afstandswapens), machtsbasis. In de politiek gelden immers niet alleen argumenten. In laatste instantie is de macht die achter de argumenten schuilgaat vaak doorslaggevend. Dat ervaren we dagelijks op het Binnenhof en daarbuiten is het niet anders. De onderhandelingsmarge biedt de mogelijkheid te toetsen in hoeverre de USSR daadwerkelijk bereid is haar overmacht in de z.g. 'grijze zone' (middellange afstandswapens) te reduceren.

De solidariteit met de NAVO-partners wordt op deze wijze

niet aangetast. Een duitse 'alleingang' voorkomen. De nucleaire wedloop wordt niet automatisch gecontinueerd; het terugdringen van kernwapens op basis van wederkerigheid kan vorm krijgen.

In het voorgaande heb ik reeds gesignaleerd, dat nu Minister Scholten geen voet aan de grond heeft gekregen in het NAVO-overleg, een cruciaal punt is blijven hangen de interpretatie van het begrip 'feitelijke stationering'. Indien wij ten principale vast blijven houden aan het hier uiteengezette besluitvormingsmodel moet procedureel een aanvaardbare oplossing op dit punt mogelijk zijn.

Geen klassenstrijd, maar broedermoord

Er is een tijd geweest, dat buitenlandse politiek nog enigszins overzichtelijk leek. Het ging er maar om aan welke kant je stond. Ik denk dan aan het achter ons liggende tijdperk van de Amerikaanse aanwezigheid in Indo-China. In die tijd streed de Vietcong onder leiding van Ho Tsji Mihn tegen het regime van Thieu.

In Cambodja streed de Rode Khmer, later met Shihanoek, tegen het regime van Lon Nol.

In Laos streed de Pathet Lao onder leiding van Soevannoevong tegen de neutralisten onder leiding van Soevannoeh Phoema. De e.g. partijen ondervonden de steun van de V.S.; de l.g. van de USSR en China.

In Afrika streden Eritreers, gesteund door de USSR, tegen het bewind van Haile Selassi.

In Somalië steunde de USSR en China het bewind van Siad Barre.

Nu is het beeld drastisch veranderd.

In het van Thieu en de VS 'bevrijde' - tussen aanhalingstekens - Vietnam vindt ook thans op grote schaal en systematische wijze schending van de mensenrechten plaats. Van de zich destijds tegen Thieu kerende 'derde macht' (Boeddhisten) is sinds de communistische machtsovername niets meer vernomen. In januari jl. vielen troepen uit het communistische Vietnam (met voor het regime van Pol Pot gevluichte Cambodjanen !) het eveneens communistische Cambodja binnen. Over de schouders van beide landen kijken de USSR(Vietnam) en China (Cambodja) grimmig toe. De door Pol Pot onttroonde medestrijder tegen Lon Nol Prins Shihannoek werd door hem naar de VN gezonden om zijn regime tegen de Vietnamese inval te verdedigen. Shihannoek heeft echter inmiddels PolPot gedesavoueed. In Laos strijden thans door China gesteunde bergstammen in het Noorden van het land tegen het door de USSR en Vietnam gesteunde centrale bewind.

In Afrika strijden Ethiopiërs, tesamen met de USSR, DDR en Cuba, tegen het eertijds door de USSR gesteunde Eritrea. In het verlengde daarvan heeft het eertijds door de USSR gesteunde Marxistische bewind van Siad Barre de vriendschapsbanden met de USSR verbroken.

Eertijdse aanhangers van wat zij dachten dat 'bevrijdingsbewegingen' waren, verkeren in grote verwarring. Het simpele schema van de 'goede revolutionair' tegenover rechtse regimes blijkt niet op te gaan. Niet langer bepalen ideologische scheidslijnen tussen het Westen (VS) en het communisme (USSR en China) het beeld. Het vertrouwde beeld ter 'linkerzijde' van de klassenstrijd is vervangen door 'broedermoord'!

Niet een eendrachtig streven van, wat velen eerst dachten, bevrijde landen naar wederopbouw doch felle strijd tussen communisten die elkaar naar het leven staan, bepaald thans de situatie.

De situatie in Vietnam en Cambodja biedt een uiterst macaber beeld. Vietnam schendt grootscheeps de mensenrechten t.a.v. de eigen bevolking. Voorts pleegt het massaal genocide over zee op de etnische minderheid van ruim een miljoen Chinezen binnen haar grenzen, die politiek onbetrouwbaar worden geacht gelet op ras (China) en klasseherkomst (handel e.d.). Toppunt van cynisme is dat deze vluchtelingen bij al hun ellende zelfs nog als inkomstenbron voor de Vietnamese autoriteiten fungeren 'legaal' vluchtenden dienen hiervoor zwaar te betalen. Vietnam is politiek actief op weg naar de realisering van haar droom van een Indochinees imperium, gedomineerd door Vietnam en daarnaast bestaande uit Cambodja en Laos. Cambodja heeft de periode 1975-1978 gezucht onder het schrikbewind van de Rode Khmer. Het actieve aantal Rode Khmers wordt geschat op ca 70 000. Door hun strategie van algehele ontvolking van de steden (de hoofdstad Phnom Penh telde oorspronkelijk $2\frac{1}{2}$ miljoen inwoners), door letterlijke afslachting van alle zelfs potentiële opposanten van het regime (hun aantal wordt boven de 2 miljoen geschat), het uiteenrukken van alle sociale verbanden en een terreur die geen enkele Cambodjaan enige adempauze gunde, was de kleine bende in staat Cambodja drie jaar lang te terroriseren. De beelden die wij nu regelmatig te zien krijgen zijn slechts vergelijkbaar met Dachau en Auschwitz. Uniek is in het geval Cambodja nog dat het ging om terreur die een deel van het volk (Rode Khmer) het eigen volk aandeed; het ging niet om terreur door een vreemde overheerser.

Onbewust Westers racisme

De vraag rijst hoe het mogelijk is geweest dat het Westen zolang passief is geweest ten opzichte van deze ontwikkeling. Hoe is het mogelijk geweest dat, terwijl zoveel feiten bekend waren, het Westen goeddeels bleef zwijgen? Hoe is het mogelijk dat de velen van links, die zo gepassioneerd de Amerikaanse aanwezigheid in Indochina bekritiseerden, vandaag zwijgen?

Wat zijn ethische protesten, die selectief geuit worden, waard?

Wij kunnen slechts tastend naar verklaringen zoeken.

Velen hebben kennelijk de forse breuk in hun wereldbeeld - geen klassenstrijd, maar broedermoord - niet kunnen verwerken. Ook kan er sprake zijn van - aldus Van Wolferen - van een vorm van onbewust racisme; een onvermogen tot identificatie met het lot van als regel niet-blanken en niet tot het Christelijk cultuurpatroon behorende volken. Felle gepassioneerdheid bij activistische minderheden lijkt vooral daar op te treden waar het Westen zelf in het geding is (Zuid-Amerika, Zuid-Afrika), terwijl verhoudingsgewijs men in andere situaties (Amin, Bokassa, Iran onder Khomeini, zo ook Indo China) zwijgzaam en passief is. In de laatstgenoemde gevallen geen massale demonstraties, geen teach ins's, sitt im's druk op politieke

partijen en andere activiteiten. Niet alleen echter gepassioneerde minderheden ter linkerzijde, doch ook de publieke opinie in brede zin in de Westerse landen heeft hier gefaald: 'Het feit dat het lot van vijf ter dood veroordeelde Spaanse terroristen in september 1975 tienduizenden op de been bracht, terwijl het ongeveer gelijktijdig sterven van één miljoen mensen in het communistische Cambodja vrijwel ongemerkt kon verlopen, kan als een testimonium paupertatis van de publieke opinie in de vrije landen van het Westen worden beschouwd', aldus de Poolse filosoof Jan Mirejovsky in zijn dissertatie over Totalitaire vrijheid, van 30 juni '76. Vanuit humanitair oogpunt, in situaties waar de mensenrechten direct in het geding zijn, is ongelijke benadering onaanvaardbaar.

Het is dringend noodzakelijk dat wij ons hierop uitvoerig bezinnen. Hoewel te laat komt de hulp aan Cambodja nu op gang.

Van de 111 miljoen dollar, die in de komende zes maanden nodig is om de Cambodjaanse vluchtelingen te helpen, zullen de EEG en hun lidstaten tezamen 55 miljoen opbrengen. Ook vele particuliere organisaties doen daarnaast zinvol werk.

Politiek gesproken staan wij t.a.v. Cambodja voor een uiterst moeilijk dilemma. De bevrijding van Cambodja door Vietnam, heeft een duidelijke lotsverbetering van het Cambodjaanse volk met zich meegebracht in vergelijking met de situatie onder PolPot. Toch kan deze Vietnamese interventie niet goedgekeurd worden, omdat zij een directe inbreuk vormt op de soevereiniteit van een andere staat. Bovendien is Vietnam een land dat op grove en massale wijze de mensenrechten schendt. Voorts zou daarmee het streven naar een Indochinees Imperium gehonoreerd worden. Hulpverlening aan Vietnam is onder deze omstandigheden niet juist.

Nederland dient noch het regime Pol Pot, noch het Heng Samrin-regime (Vietnam) te erkennen. Gestreefd dient te worden naar een oplossing in VN-verband, waardoor het Cambodjaanse volk weer over eigen lot kan beschikken. Mogelijk biedt een neutralistisch bewind onder Shihanouk hier een oplossing.

DS'70 bepleit tenslotte ook steun aan vooral de ASEAN-landen, die in belangrijke mate de lasten van het vluchtelingenvraagstuk in Indochina dragen.

Kabinet en politieke partijen

Sinds mijn vorige congres toespraak - 10 maart jl. - valt vanuit de Haagse politieke arena niet zo bar veel nieuws te vertellen. Het Kabinet regeert verre van florissant, maar dat schijnt alleen de VVD aangerekend te worden in de opiniepeilingen. Niet geheel ten onrechte, want het Kabinet voert eerder een half PvdA-beleid dan een heel VVD-beleid. CDA-sterleider Lubbers koestert zich behaaglijke in het centrum van de macht - Den Uyl in de schaduw achterlatend. Moeheid en matheid zijn troef bij de PvdA. 'Het probleem van de PvdA heet gewoon Lubbers', schreef het Vrije Volk terecht op 27 oktober jl.

Onlangs heeft een CDA-commissie onder leiding van Piet Steenkamp rapportcijfers uitgedeeld aan het Kabinet Van Agt: 9 onvoldoendes, 2 voldoende, aldus de looper naar

het Catshuis voor Lubbers uitrollend. Dat het lid Albeda van deze commissie zichzelf op onvoldoendes tracteerde schijnt voor deze geen probleem te zijn.

De verliezers : PvdA en VVD worden allengs nerveuzer. Traditiegetrouw wordt deze nervositeit niet vertaald in sprankelende nieuwe ideeën, maar in politiek stratego en aanvallen op de politieke leider.

De nieuwe veenbrand in de PvdA liet echter alleen Max van den Berg in as achter. Het voorstel Voortman om Den Uyl te omringen met een aantal 'Voortmannetjes' kwam niet verder dan de lippen van de geachte afgevaardigde zelf.

De PvdA produceert in de Kamer een eindeloze stroom moties, waaruit blijkt dat deze partij niets van het verleden heeft geleerd : 'Wij wisten dat het anders moest, maar we wisten niet hoe. We hadden alleen maar moties', zegt oud-minister Pronk over de oppositieperiode voor het Kabinet Den Uyl in het boekje 'De kleine stappen van het Kabinet Den Uyl', pag.101. Ook de kiezer blijkt hierdoor weinig geïmponeerd. Op de vraag of men een tweede kabinet Den Uyl wenst antwoordt 49% met neen en 40% met ja in een recente opiniepeiling.

Den Uyl - homo elasticus bij uitstek in de politiek zal het allemaal voorlopig nog wel overleven. De verkiezingsuitslag in '81 - wordt het CDA òf de PvdA de grootste partij; die levert de premier - zal bepalen of voor hem het tijdstip van de exit interviews is aangebroken.

De VVD blijkt, zoals gezegd, het eveneens moeilijk te hebben; zelfs in de regeringsbankjes heb je soms een hoge frustratie-tolerantie nodig. Minister Wiegel komt niet verder dan 'Hoe dichter bij de Kroon, hoe verder van de Partij'. Prettig voor de VVD-kiezer !

Sommigen in deze partij is de huidige situatie te machtig, zij opteren voor een coalitie VVD-PvdA. Zolang de VVD echter op sociaal-economisch terrein het CDA rechts passeert hoort deze gedachte thuis in de sfeer van het Des Indes-borrelclubje.

Naast het CDA boert vooral D'66 goed. Electorale winst, maar politieke onduidelijkheid. D'66 verkeert in een opvallend machteloze positie door eigen opstelling. Zij wil niet regeren in een coalitie die haar goed gebruiken kan :CDA-VVD; zij wil wel regeren in een coalitie die haar niet nodig heeft :PvdA-CDA. De strategie van Wiegel t.o.v. de PvdA is door Terlouw gebruikt voor eenzelfde t.o.v. de VVD.

D'66 een redelijk alternatief ?

Het redelijke naar de VVD is zoek; het alternatieve naar de PvdA

D'66 lijkt vooral te drijven op het prima-donna effect van Jan Terlouw. Dat is op de lange termijn een wankel basis; vraag maar eens aan Bas de Gaay Fortman.

10 jaar DS'70

DS'70 is binnenkort toe aan haar tienjarig jubileum. Een gedenkwaardig feit. In die 10 jaren heeft DS'70 veel meegemaakt ; van regerings- tot oppositiepartij. Bloei en neergang. Toch is DS'70 een permanente verschijning gebleven in de Nederlandse politiek, consistent wat ideeën betreft, consequent in haar opstelling.

David versloeg Goliath, en zo gaat het soms ook in de politiek. Ook kleine partijen kunnen nuttige taken vervullen. Ik denk bijv. aan onze motie tegen de niet-Jood verklaring van de KLM. Door de minister van Justitie is toegezegd dat deze verklaring ingetrokken zal worden. Ik denk aan onze 'VUT-motie' bij de algemene beschouwingen, die werd aangenomen. In deze motie wordt gevraagd niet alleen de leeftijd maar ook de duur van het arbeidsleven als criterium te hanteren bij vervroegde uittreding. In het bijzonder van belang voor hen die op zeer jeugdige aan het werk moesten, vaak in het fysiek zeer zware werk. Ik denk ook aan onze vragen aan Minister Pais over misbruik of oneigenlijk gebruik van sociale voorzieningen door studenten. Pais heeft toegezegd dit te zullen aanpakken. Zo kunnen we doorgaan : ik noem het eerherstel van het profijtbeginsel in de Begroting van Sociale Zaken zowel als Onderwijs en Wetenschappen. Ik houd op.

Wat ik wil zeggen is dat DS'70 ideeën heeft en dat DS'70 mensen heeft om die ideeën uit te dragen en vorm te geven. Laten wij gezamenlijk de partij verder uitbouwen.

Mits actief is ieder lid een expansiefactor van de Partij. Daarmee is de weg omhoog geëffend.

-o-o-o-o-o-o-